

СТАНОВИЩЕ

от

Проф. д-р Мая Бедрос Келиян, Институт по философия и социология при**БАН,****професионално направление 3. 1. Социология, антропология и науки за****културата**

за

**придобиване на научната степен „доктор на науките“ по професионално
направление 3. 1. Социология, антропология и науки за културата с кандидат****доц. д-р Евгения Георгиева Кръстева – Благоева****1. Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение**

В представения дисертационен труд „Храненето на младите: Траектории на вкуса“ с автор доц. Евгения Кръстева – Благоева се изучава фундаментален, актуален и неизследван в рамките на българската наука проблем: този за храненето на младите. Още в самото заглавие са фиксирани проблемните области, тя които изследва: храненето, но не изобщо, а като култура и потребление на определена социална категория – младите хора, като изследователският интерес надхвърля описанието на явленията и се насочва към анализ и синтез на техните тенденции, промени, динамики. Описаните от нея социални процеси са важни за осмисляне на социо-културните промени в днешното българско общество. В този смисъл изследваният проблем е актуален, значим и перспективен. Авторката откроява, обхваща и анализира многобройни тенденции и практики, които определят хранителния модел и формират особеностите на хранителния вкус на младите. Те, които в крайна сметка са обектът на нейното изследване са водеща група консуматори, чиято значимост се определя не само от възрастовите им особености, а и от обстоятелството, че именно те ще задават моделите на хранене и в бъдеще. Изследваните от нея студенти принадлежат към средните слоеве, които формират не само моделите на хранене, но и моделите на потребление в постмодерните общества, техните особености и тенденции.

Аргументираното и умело структуриране на дисертацията, цялостното проучване на хранителните избори, на хранителните констелации/ профили и на хранителните пейзажи на респондентите очертават както характеристиките на типичния за изследваните студенти вкус, така и социалните употреби на храната и свързаните с нея практики (готвене, ядене, споделяне, постване онлайн и др.) през връзката им с местата – реални и виртуални. Еднакво застъпени и проучени са както индивидуалните хранителни избори, така и колективните хранителни поведения, типични за групата и за нейния социален профил. Нещо повече, те са част от значимите показатели, които задават този профил. Авторката надхвърля индивидуалните особености на вкуса, избора и потребителското поведение, тя търси социално-груповите характеристики на културата на хранене и нейната динамика в постсоциалистическото ни общество.

2. Обоснованост на целите и задачите в дисертационния труд

Целите и задачите на дисертационния труд са имплицитно зададени и логически следвани в хода на анализа, като работата е цялостна, последователна, а авторовите тези са ясно и умело аргументирани. Храненето на младите е пресечна точка на проблемните сфери на антропологията на храненето, на изследванията на консумативната култура на различни социални категории и групи, както и на стратификационния анализ. Следвайки поставените цели и задачи, доц. Кръстева-Благоева изучава не само многообразни тенденции в моделите на хранене на младите хора, което ѝ позволява да създаде богата емпирична база от данни, но също така конструира и типология, която теоретично осмисля наблюдаваните процеси.

3. Съответствие между избраната методология и методика на изследване и поставената цел и задачи на дисертационния труд.

В дисертационния си труд доц. Кръстева-Благоева използва разнообразни изследователски методи, които логически следват целите и задачите, които си е поставила. Работата ѝ ми дава основания да определя методологията ѝ като интердисциплинарна и покриваща изследователските полета на антропологията, социологията на потреблението, социологията на постмодернизма и др. Тя изключително добре познава водещите автори в

посочените области, като прилага концепциите им спрямо особеностите на постсоциалистическото българско общество, за да дефинира промените в културата му на хранене и потребление. Авторката прилага „иновативна смесена методология, комбинираща всички възможни аналитични перспективи, съществуващи и несъществуващи (до този момент) подходи към проблема в литературата“. Събрани са първични данни чрез неструктурирани хранителни дневници (обработени чрез количествен – дескриптивен статистически – и качествен контент анализ), чрез кратка анкета и полуструктурирани интервюта, интерпретирани качествено. Прилаганите методология и методи позволяват хранителните практики и обусловения с тях вкус на респондентите да се анализират в пълнота, като „храната е представена в нейната базисна амбивалентност на материална субстанция, обвита с множество нематериални, т. е. културни и социални обвивки“. Доц. Кръстева-Благоева анализира събраната емпирична информация коректно, като много добре познава и умело използва социологически методи за количествен и качествен анализ на емпирични данни. Изследването ѝ не е представително и не претендира да бъде такова, но изводите, до които тя достига позволяват да се очертаят хранителните модели на младите, присъствието в тях на традиционни и глобални тенденции, поколенческите взаимоотношения, иновациите на новите поколения, влиянието на по-възрастните, социално-културните промени и др.

4. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд (описание и оценка), включително наличие на оригинален принос в науката.

В дисертационния труд са направени следните приноси:

1. Детайлно и задълбочено проучване на неизследван и фундаментален за българската наука проблем, свързан с очертаването на модел на хранителния вкус на младите в трите му измерения – хранителни избори, индивидуални хранителни профили и хранителни пейзажи.

2. Иновативно прилагане на смесена методология за многостранно проучване на проблема : хранителни дневници, обработени чрез дескриптивна статистика и качествен контент анализ от една страна, анкета и полуструктурирани интервюта, анализирани качествено, от друга.

3. Въвеждане на нови понятия като хранителни констелации/ индивидуални хранителни профили; прилагане на нов метод: качествен контент анализ на хранителни дневници.

4. Въвеждане в научен оборот на голям брой нови за българската наука чуждестранни заглавия по антропология на храненето и изследвания на консумативната култура.

Оценката ми е, че описаните в Автореферата приноси напълно съответстват на направените в дисертацията.

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд: брой, характер на изданията, в които са публикувани

Публикационната дейност на дисертантката е впечатляваща. Тя е публикувала монография, озаглавена „Храненето на младите : траектории на вкуса“ през 2024 г. в издателството на НБУ. Издала е и 8 статии, една от които в съавторство в нереферирани списания с научно рецензиране или в редактирани колективни томове, както и две студии в нереферирани списания с научно рецензиране или в редактирани колективни томове.

6. Цитиране от други автори, отзиви в научния печат и др.

Публикациите на дисертантката, както и нейните идеи и анализи са добре познати и цитирани от представители на академичната общност: в реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни източници са цитирани 3 нейни публикации; в монографии и научни томове с научно рецензиране – 5 публикации и съответно в нереферирани списания с научно рецензиране – една публикация.

7. Мнения, препоръки и бележки.

Бележките, които имам към дисертацията са с характер на препоръки, които евентуално биха могли да бъдат полезни за бъдещата работа на авторката. На редица места в текста, като например на 16, 17 стр. и другаде се посочват особеностите на хранителните вкусове и предпочитания на поколенията Y или Z, както и процентът на вегетарианците сред

тях. Необходимо е да се уточнят източниците, върху чиято база са изградени подобни обобщения, както и за кои общества се отнасят – за българското или за други страни, за какви социо-професионални групи от тези поколения те са валидни? Бъдещ сравнителен анализ между хранителните модели на младите хора у нас и в други общества би било добро продължение и надграждане върху постигнатото в текста на дисертацията.

8. Заключение с ясно формулирана положителна или отрицателна оценка на дисертационния труд

Всичко казано дотук ме води убедено до заключението за значимостта на този дисертационен труд и затова ще гласувам положително за присъждането на научната степен “доктор на науките” в професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата на доц. д-р Евгения Георгиева Кръстева-Благоева, като препоръчвам и на членовете на уважаемото Научно жури да вземат такова решение.

София

10.10.2024 г.

.....

проф. дсн Мая Келиян